

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олександр ЖИЛЬЦОВ

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності **013 Початкова освіта**

освітньо-професійної програми **Початкова освіта**

освітньо-професійного ступеня **фаховий молодший бакалавр**

Київ – 2021

Розробники: Нос Наталія Миколаївна, Складан Андрій Анатолійович, викладачі циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Складан Андрій Анатолійович, викладачі циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
 Протокол від 6 січня 2021 року №7

Голова циклової комісії Юлія РЯБОКОНЬ

Робочу програму перевірено
 « 06 » 01 2021 р.

Заступник директора
 з навчально-методичної роботи

 Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора
 з навчальної роботи

 Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролоноговано:

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол №____
 (підпис) (ПІБ)
 на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол №____
 (підпис) (ПІБ)
 на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол №____
 (підпис) (ПІБ)
 на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол №____
 (підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90
Курс	1
Семестр	2
Кількість змістових модулів з розподілом	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	48
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Культурологія» є спрямованість на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчості активності майбутніх фахівців; ця навчальна дисципліна дає уявлення про етапи історичного розвитку, культури, забезпечувати розуміння зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, філософії матеріальної культури, наукового знання, усіх форм духовних цінностей, формувати світогляд, визначення об'єктивних закономірностей світових і національних культурних процесів, систематизація пам'яток і явищ матеріальної й духовної культури, встановлення чинників й передумов, що управляють виникненням, формуванням культурних інтересів і потреб людей, їх участі в збільшенні, збереженні й передачі культурних цінностей

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культурологія» є

- ознайомити студентів із складовими культури та їх особливостями;
- дати поняття про витоки культурології та визначити подальші віхи її розвитку;
- дати визначення основних культурологічних законів, категорій та понять;
- визначити місце курсу «Культурологія» серед інших суспільно-гуманітарних дисциплін та основні етапи становлення та розвитку національної історії;
- сформулювати уявлення про основні історичні періоди розвитку культури;
- дати студентам соціальних спеціальностей професійні знання про вплив культури на соціальне середовище, людину в сучасному соціумі;
- підвищити рівень освіти майбутніх соціальних педагогів в галузі культурологічних процесів;

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- здатність пояснювати та грамотно застосовує основні культурологічні категорії, поняття, терміни та визначення;
- готовність розкривати та пояснювати культурологічні парадигми, розрізняти тенденції в культурологічному процесі;
- здатність складати типологію культур, та пояснювати їх варіативність;
- визначає цілі і завдання основних типів культур;
- вміння пояснювати феномен культури, її роль у людському житті;
- уміння визначати способи набуття, збереження і передавання соціального досвіду, базисних культурних цінностей;
- здатність оцінювати досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- готовність вести діалог як спосіб виявлення свого розуміння культурних здобутків різних регіонів, народів і націй та визначити лінію власної поведінки в умовах розмаїття культур;
- здатність опановувати нові знання, критично осмислювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі гуманітарних наук, економіки та соціальної практики
- уміння узагальнювати висновки про особливості історичних етапів та головних парадигм культурології;
- готовність отримувати необхідні навички толерантного ставлення до етнонаціональної та суспільної різноманітності культурних форм.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Культурологія», студент:

- знає, вміє пояснювати та грамотно застосовує основні культурологічні категорії, поняття, терміни та визначення;
- розкриває та пояснює культурологічні парадигми, розрізняє тенденції в культурологічному процесі;
- складає типологію культур, та пояснює їх варіативність;
- визначає цілі і завдання основних типів культур;
- пояснює феномен культури, її роль у людському житті;
- визначає способи набуття, збереження і передавання соціального досвіду, базисних культурних цінностей;
- оцінює досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- веде діалог як спосіб виявлення свого розуміння культурних здобутків різних регіонів, народів і націй та визначити лінію власної поведінки в умовах розмаїття культур;
- опановує нові знання, критично осмислює набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі гуманітарних наук, економіки та соціальної практики
- знає основні філософські підходи в тлумаченні культури.

4. Структура навчальної дисципліни

	Усього	Розподіл годин між видами роботи		
		Аудиторна		самостійна робота
		лекції	семінари	
Змістовий модуль I. Культурологія як наука. Історія та теорія культури				
Лекція 1. Культурологія як наука	4	2		2
Лекція 2. Походження та історичний розвиток культури	8	2	2	4
Лекція 3. Культура як історичне та соціальне явище	8	2	2	4
Лекція 4. Типологія культури	4	2		2
Модульний контроль	2			
Разом за змістовним модулем 1	26	8	4	12
Змістовий модуль II Культура у вимірах філософських теорій				
Лекція 5. Теорія історичного коловороту	4	2		2
Лекція 6. Культурна ідентифікація та етична свідомість	6	2		4
Лекція 7. Мови культури. Культура як текст	8	2	2	4
Лекція 8. Знак і символ, міф та ритуал в культурі	8	2	2	4
Лекція 9. Стиль у культурі	8	2	2	4
Модульний контроль	2			
Разом за змістовним модулем 2	36	10	6	18
Змістовий модуль II Актуальні проблеми культурології				
Лекція 10. Загальні проблеми культури	8	2		2
Лекція 11. Культура в системі суспільних відносин	8	2	2	4
Лекція 12. Культура в сфері індивідуальної життєдіяльності людини.	5	2	2	2
Лекція 13. Перспективи наукової раціональності у XX-XXI ст.	6	2	2	4
Модульний контроль	2			
Разом за змістовним модулем 3	28	8	6	12
Усього годин за навчальним планом	90	26	16	42

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Культурологія як наука. Історія та теорія культури.

Лекція 1. Культурологія як наука (2 год.)

Поняття «культурологія»: етимологія, зміст, історія винайдення та запровадження в науковий обіг. Зміст, предмет і завдання культурології. Історія розвитку культурологічних знань. Культурологія в системі гуманітарних наук, її функції та значення для суспільства.

Основні поняття теми: культура, культурологія, українська культурологія, фундаментальна і прикладна культурологія.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Лекція 2. Походження та історичний розвиток культури (2 год.)

Загальне поняття про культурогенез. Культура і природа. Картина світу в первісній культурі. Культурологічний аналіз окремих феноменів первісної культури: рід, ойкумена, пантеон богів. Первісне мистецтво. Міфологія як форма культури. Моделі міфологічного простору і часу. Обряд як спосіб втілення міфологеми. Діахронічний і синхронічний виміри культури. Поняття соціодинаміки культури. Критерії виокремлення культурно-історичних епох. Культурні регіони. Періодизація культурно-історичного процесу.

Основні поняття теми: культурогенез, міфологія, культурно-історичний процес, культурні регіони, соціодинаміка культури, звичаї, традиції, обряд, ціннісно-нормативні регулятори, суспільне життя.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Лекція 3. Культура як історичне та соціальне явище (2 год.)

Питання походження культури як антропологічна проблема.

Культурогенез (основні підходи): трудова теорія (К. Маркс, Ф. Енгельс); психоаналітична концепція (Фрейд, К.Юнг, Е. Фром); ігрова модель (Й. Гейзінга, Г. Гадамер, Е. Берн); інші підходи (Е. Касіер, Ю. Хабермас, М. Фуко, П. Сорокін та ін.). Культура як складна самоорганізуюча система.

Основні поняття теми: адаптація людини в природі, втрата людиною природного буття, адаптація, перманентний, семіотика, апіорні судження.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Лекція 4. Типологія культури (2 год.)

Соціальні світи та їх типи. Типологія культури як наукова проблема. Типологія культури в історичному аспекті. Типологія культури в регіональному масштабі.

Основні поняття теми: поняття соціокультурного світу, типи соціокультурних світів, регіональні культури, цивілізації, цивілізаційні концепції А.Тойнбі, характерні риси історичного типу культури.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Культура у вимірах філософських теорій

Лекція 5. Теорія історичного коловороту (2 год.)

Історія розвитку теорій історичного коловороту. Історичні концепції, О. Шпенглера, А. Тойнбі. Закони історичного розвитку М. Данилевського. Закони історичного розвитку на основі етнографічних досліджень Клода Леві-Стросса.

Основні поняття теми: Теорія локальних цивілізацій А.Д.Тойнбі, феномен цивілізації, вчення про «початкову простоту», «квітнучу складність» та «повторне змішувальне спрощення» як стадії історичного коловороту.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1, 3, 5, 11.

Лекція 6. Культурна ідентифікація та етична свідомість (2 год.)

Глобалізаційні процеси в сучасній світовій культурі. Ідея рівноправності культур. Проблема цивілізаційних конфліктів як глобальна конфліктологічна проблема. Культурна ідентифікація (ментальність). Етична свідомість. Культурологічна проблематика в українській національній традиції (загальний огляд).

Основні поняття теми: етнос, етногенез, людство, народ, національність, традиція, метизація, естетизація, сакралізація, етнонаціональний культурний процес, етнонаціональна культура, екзоетнічність, ендогамія, етнізація, етнічна акультурація, етнічна дисперсія, етнічна пам'ять, етнічний нарцисизм, етнічна традиція, етнічне самоутвердження, етнолінгвістика, етнонаціональна політика, характер, національний характер, національна свідомість, національна ідея та ідеал, національна ідентифікація. Самобутність, «Захід», «Схід», західний месіанізм, східний месіанізм, азіатчина, асиміляція, «чистота» нації, ідентичність цивілізації, націоналізм, культурна еліта нації.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Лекція 7. Мови культури. Культура як текст (2 год.)

Мови культури за К.Леві-Стросом: природні, штучні, вторинні. Вербальні і невербальні (жестові, графічні, образні) мови культури. Домінанта мовної реальності у сучасній гуманітарній парадигмі. Поняття „дискурсу” та „наративу” як ключові поняття сучасної гуманітаристики. Культура як текст: усний текст культури (повсякденність); твір мистецтва, біографія, місто як текст культури. Проблема інтерпретації тексту культури та філософська герменевтика.

Основні поняття теми: мова культури, знакова система, твір, текст, інтертекст, гіпертекст, інтерпретація, дискурс, наратив.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Лекція 8. Знак і символ, міф та ритуал в культурі

Мова культури як знакова система. Структура знаку. Знак і символ. Культура як символічний вимір людського існування. Значення міфу в культурі. Міфи архаїчні та сучасні. Поняття архетипу.

Основні поняття теми: знак, знакова система, означник, означуване, значення, символ, символічна структура, Символічне, міф, форма, концепт, міфотворчість, міфологічне знання, персональні, колективні і тотальні міфи, робота над міфом.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1, 3, 5, 11.

Лекція 9. Стиль у культурі (2 год.)

Поняття стилю - у загальному культурологічному розумінні. Поліваріантність стилю: поняття стилю, стиль мислення, життєвий стиль. Моностильова та полістильова культури. Масова і елітарна культури: проблема елітаризму у філософській думці.

Основні поняття теми: Стиль в історії культури, розуміння стилю в різних наукових аспектах, Людвік Флек, його поняття стилю мислення, передумови формування поп-культури, її позитивні та негативні сторони, Томас Карлейль, першовідкривач елітарної культури, як тої що виділяється з-поміж середніх мас.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1, 3, 5, 11.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Актуальні проблеми культурології

Лекція 10. Загальні проблеми культури

Історичний розвиток уявлень про культуру. Уявлення про культуру в античності і Середньовіччі. Вклад німецької класичної філософії у розробку проблем культури. Неокантіанська школа про розвиток культури. Багатозначність сучасних підходів у визначенні культур. Морфологія культури. Структура і функції культури. Відмінність понять: культура, субкультура, контркультура. Елітарна, масова культура, кітч.

Основні поняття теми: культура, аксіологія, діяльнісний підхід, морфологія, соціодинаміка, типологія, функція, комунікація, інтегративна функція, цивілізація.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-5, 7,11,14.

Лекція 11. Культура в системі суспільних відносин

Культура і суспільство. Культура як засіб соціалізації індивіда. Світогляд як явище культури. Основні типи світогляду. Структура картини світу. Філософія як інтелектуальна сфера культури. Культура і релігія: культурологічний аналіз співвідношення. Художній світогляд і мистецтво як чуттєва сфера культури. Наука і освіта як елементи інтелектуальної культури. Наука у дискурсі постмодерну. Динаміка наукових картин світу в історії культури. Освіта як елемент культури. Культурні функції освіти.

Основні поняття теми: суспільні відносини, світогляд, освіта, релігія, інтелектуальна культура, чуттєва культура, практична і духовна діяльність, суспільна свідомість.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-5, 7,11,14.

Лекція 12. Культура в сфері індивідуальної життєдіяльності людини

Особистість, індивід, індивідуальність, людина. Індивідуальна культура духовного світу особистості. Естетичний, моральний, професійний компоненти особистості. Соціалізація та інкультурація як форми людського розвитку. Категорія „життєвий світ” в сучасній науці: погляди Е.Гуссерля. Індивідуальний світогляд. Світоглядне виховання. Тілесність як соціокультурний феномен. Мода як поняття культури. Фізична культура і краса: філософсько-культурологічний аспект.

Бодіцентризм в сучасній культурі. Багатство і гроші як культурологічні цінності. Особистість епохи античності. Особистість епохи середньовіччя. Особистість Нового часу. Особистість ХХ століття.

Основні поняття теми: особистість, сутність людини, індивід, індивідуальність, ментальність.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-5, 7,11,14.

Лекція 13. Перспективи наукової раціональності у ХХ-ХХІ ст.

Наука, техніка, культура та природа людини. Класична і неklasична наукова раціональність. Криза традиційної науково-інженерної картини світу. Наука і вирішення кардинальних питань людської екзистенції. Наука: безмежні можливості та можливі границі. Наука - технологія - проектування. Дискурси та концепції техніки та технології, технократичний, природничонауковий, соціокультурний дискурси. Фактори, що впливають на розвиток технології. Технології віртуальних реальностей. Традиційне і сучасне мистецтво та технологічні фактори. Дігитальне мистецтво. Схема техніки як ідеального об'єкту. Роль фантастики у розвитку техніки. Техногенна цивілізація: вихід з протиріч.

Основні поняття теми: наука, раціональність, техніка, технології, техногенна цивілізація, віртуальна реальність, наукові революції, дігитальне мистецтво.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-5, 7,11,14.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	5	5	4	4
Відвідування семінарів	1	2	2	3	3	3	3
Відвідування практичних							
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20
Робота на практичному занятті							

Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			61		63		62
Максимальна кількість балів	186						
Розрахунок коефіцієнта	1,86						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Відмінність понять: культура, субкультура, контркультура.	5
2	Періодизація розвитку української культури.	5
3	Розвиток національних культур в період глобалізації	5
4	Сучасне мистецтво: загальнокультурні і національні риси	5
5	Мода як поняття культури.	5
6	Діалог культур в Україні.	5
	Разом	30

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожен правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів.

Всього балів – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проміжного контролю. Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості набраних балів, і оголошуються на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті.

Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт для проміжного контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. У разі невиконання окремих обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студент повинен виконати їх і прозвітуватись у строк до останнього семінарського (практичного, лабораторного) заняття. Час та порядок виконання робіт і звітування визначає викладач. Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше ніж 35 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення відповідної навчальної дисципліни.

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Культурологія»

Разом: 90 год., лекції – 26 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 42 год.

Модуль	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				
Назва модуля	Культурологія як наука. Історія та теорія культури				Культура у вимірах філософських теорій				Актуальні проблеми культурології				
Лекції	Культурологія як наука	Походження та історичний розвиток культури	Культура як історичне та соціальне явище	Типологія культури	Теорія історичного коловороту	Культурна ідентифікація та етична свідомість	Мови культури. Культура як текст	Знак і символ, міф та ритуал в культурі	Стиль у культурі	Загальні проблеми культури	Культура в системі суспільних відносин	Культура в сфері індивідуальної життєдіяльності людини	Перспективи наукової раціональності у XX-XXI ст.
Семінари		Походження та історичний розвиток культури	Культура як історичне та соціальне явище				Мови культури. Культура як текст	Знак і символ, міф та ритуал в культурі	Стиль у культурі		Культура в системі суспільних відносин	Культура в сфері індивідуальної життєдіяльності людини	Перспективи наукової раціональності у XX-XXI ст.
Види поточного контролю	<i>МКР – 25 балів</i>				<i>МКР - 25 балів</i>				<i>МКР - 25 балів</i>				
Підсумковий контроль	залік												

8. Рекомендована література

Основна

1. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2014. – 123с.
2. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурологія : Навчальний посібник - К.: Центр навчальної літератури, 2017.- 392 с.
3. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Кравченко О.В. Історія світової культури: Навч. посібник / Наук. ред. В.М. Шейко. - К.: Кондор, 2016. - 404 с.
4. Закович М. М Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник Київ. Знання, 2017 – 333с
5. Подольська Є.А., Лихвар В.Д. Іванова К.А. Культурологія. Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероблене та доповнене. – К., Центр навчальної літератури, 2015. – 392

Додаткова

1. Біленька І.Г. Антропологічний вимір феномену культури // Антологія культури. К., 2018 – 15 с.
2. Гончарук Т. Культурологія: Навчальний посібник. – Тернопіль, 2004.
3. Гриценко Т. Б. Культурологія - робоча програма та методичні рекомендації до курсу Культурологія - К.: Знання, 2000.
4. Гофкірхнер В. Життя в світі самоорганізації: змагання стилів мислення та світобачень // Практична філософія. — 2013. — №1.
5. Павленко О. Культурологія: Посібник для підготовки до іспитів / О. Павленко. – К., 2008. – 176 с.
6. Матвеева Л.Л. Культурологія: Курс лекцій. – К.: Либідь., 2005. – 512с
7. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2004. – С. 17-40.
8. Собуцький О.Б. , Погорілий,О.М Культурологія: Навчальний посібник. – К., 2015.
9. Тюрменко І. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник / За ред. І. Тюрменко, С. Буравченкова, П. Рудик. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 370 с.
10. Уайт Л.А. Понятіе культури // Личность. Культура. Общество. – 2004. – №2. – С. 59-86
11. Уайт Л.А. Комплексна програма з курсу “Культурологія” для студентів філософського факультету. — Львів: ВЦ ЛНУ, 2014.
12. Культурологія. Могилянська школа [Текст] : колект. монографія / [Демчук Р. В. та ін.] ; під. ред. проф. М. А. Собуцького, доц. Д. О. Короля, доц. Ю. В. Джулая ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Каф. культурології. - Київ : Олег Філюк [Вид.], 2018. - 295,
13. Культурологія [Текст] : навч. посіб. [для учнів, студентів і викладачів] / Олександр Музальов ; Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти. - Київ : Педагогічна думка, 2013. - 125 с.
14. Культурологія [Текст] : слов.-довід. / А. Л. Сокульський ; Гуманітар. ун-т "Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.". - Запоріжжя : ГУ "ЗІДМУ", 2006. - 290 с.
15. Культурологія [Текст] : посіб. для підгот. до іспитів / О. П. Павленко. - Вид. 5-те, стер. - Київ : Паливода А. В. [вид.], 2013. – 174.

16. Культурологія. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. / Кучменко Е. М., Мельничук Т. Ф. ; [за ред. Кучменко Е. М.]. - 2-ге вид., допов. - Київ : НАКККіМ, 2014. - 478 с.